

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПРИКЛАДІ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА ДНВП "ОБ'ЄДНАННЯ КОМУНАР"

Анотація. Виділено завдання аналізу ефективності використання основних засобів на підприємстві в аналітичному аспекті взагалі та на прикладі підприємства машинобудування ДНВП "Об'єднання Комунар". Досліджено основні шляхи щодо ефективного їх використання.

Аннотация. Выделена задача анализа эффективности использования основных средств в аналитическом аспекте в целом и на примере предприятия машиностроения ГНПП "Объединение Коммунар". Исследованы основные пути эффективности их использования.

Annotation. The task of analyzing the effective use of the company fixed assets in the general analytical aspect and on the example of SRPE "Corporation Kommunar" was considered. The main ways of their effective use were investigated.

Ключові слова: аналіз основних засобів, структура, динаміка, екстенсивність, інтенсивність.

Питання підвищення ефективності використання основних засобів і виробничих потужностей підприємств, а особливо підприємств машинобудування, займає центральне місце у системі ринкових відносин.

Для забезпечення конкурентоспроможності підприємства та отримання необхідної величини прибутку, зниження витрат виробництва та зростання продуктивності праці необхідно здійснювати постійний аналіз ефективності використання основних засобів та досліджувати фактори, які впливають на цю зміну. Проблема ефективності використання є досить актуальною, адже від нього залежить життєдіяльність підприємства, тому в даній статті досліджено дане питання та узагальнено отримані результати.

Дослідженням зазначеної проблематики присвячені праці вчених та науковців, серед яких можна виділити: Бондар Н. М., Кругляк Б. С., Петраєва З. Ф., Подольська В. О., Савицька Г. В., Череп А. В. та ін.

Мета дослідження – аналіз ефективного використання основних засобів на прикладі машинобудівного підприємства. Об'єкт дослідження – підприємство ДНВП "Об'єднання Комунар". Предмет дослідження – використання основних засобів, як генератор ефективного управління підприємством.

Основні засоби на підприємстві становлять матеріально-технічну базу виробництва, що є фундаментом його вдосконалення та розвитку. Цього можна досягнути двома шляхами: 1) екстенсивний – збільшення кількості об'єктів основних засобів; 2) інтенсивний – за рахунок підвищення ефективності їх використання.

Аналіз ефективності використання основних засобів включає такі завдання: 1) аналіз обсягу, структури та динаміки основних засобів, їх відповідності вимогам технічного процесу та оптимальним параметрам виробництва; 2) встановлення належної комплексності наявного парку обладнання, аналіз його використання, інтенсивного та екстенсивного завантаження; 3) визначення рівня використання основних засобів і факторів, що на його впливають; 4) виявлення технічного стану основних засобів, темпів, форм і способів їх оновлення; 5) виявлення резервів підвищення ефективності використання основних засобів і матеріальних активів [1, с. 199].

Аналіз структури основних фондів ДНВП "Об'єднання Комунар" визначається специфікою галузі та характеризує виробничо-технічні особливості підприємства, що надасть керівництву докладну інформацію про склад основних фондів і співвідношення між їхніми групами, уможливить виявлення тенденції зміни структури основних фондів за групами (табл. 1).

Порівняння з середніми та найліпшими показниками дасть можливість обрати оптимальну структуру співвідношення активної і пасивної частини для подальшого ефективного використання основних засобів [2, с. 78].

Зростання виробництва, зниження собівартості продукції та збільшення грошових нагромаджень підприємства прямопропорційно залежить саме від підвищення питомої ваги активної частини основних засобів.

Таблиця 1

Структура основних засобів ДНВП "Об'єднання Комунар" у 2009 – 2011 рр.

Найменування показника	2009 рік		2010 рік		2011 рік	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Пасивна частина основних засобів						
Земельні ділянки	–	–	–	–	–	–

© Ражановська А. В., 2013

Інвестиційна нерухомість	1 875	0,60	1 875	0,60	1 317	0,37
--------------------------	-------	------	-------	------	-------	------

Капітальні витрати на поліпшення земель						
Будинки, споруди та передавальні пристрої	208 846	67,28	208 852	66,30	237 091	66,66
Усього пасивної частини:	210 721	67,88	210 727	66,89	238 408	67,03
Активна частина основних засобів						
Машини та обладнання	63 061	20,32	67 632	21,47	77 760	21,86
Транспортні засоби	6 698	2,16	6 584	2,09	8 629	2,43
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	16 264	5,24	16 342	5,19	16 985	4,78
Бібліотечні фонди	30	0,01	33	0,01	37	0,01
Малоцінні необоротні матеріальні активи	13 638	4,39	13 714	4,35	13 856	3,90
Усього активної частини	99 691	32,12	104 305	33,11	117 267	32,97
Усього основних засобів:	310 412	100	315 032	100	355 675	100

З одного боку, чим більша активна частина основних засобів, тим більше підприємство володіє технічним оснащенням та виробничими можливостями, а з іншого боку недостатня кількість елементів пасивної частини негативно впливає на ефективність використання засобів виробництва, і передусім на їх технічний стан та обслуговування. Тому досягнення оптимального співвідношення між активною та пасивною частинами основних фондів – першочергове завдання в ефективному управлінні основними засобами [3, с. 114].

Питома вага активної частини основних фондів ДНВП "Об'єднання Комунар", протягом звітного періоду збільшилася на 1 262 тис. грн, що характеризує позитивну тенденцію.

Співвідношення пасивної і активної частини основних засобів виробничого призначення ДНВП "Об'єднання Комунар", наведеному на рисунку, відповідає нормі в даній галузі виробництва. Та на увагу заслуговує і підвищення питомої ваги активної частини фондів що характеризує прогресивність їх структури, сприяє збільшенню випуску продукції.

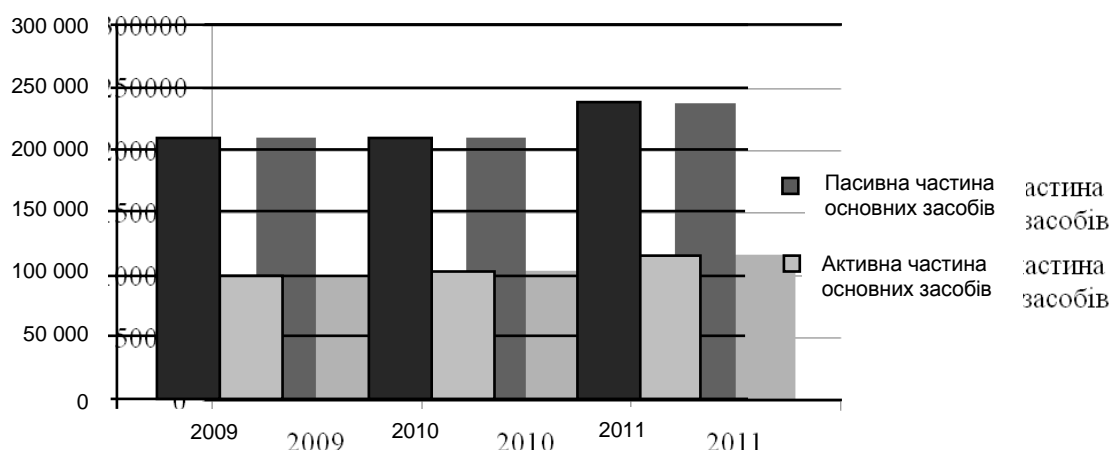

Рис. Співвідношення активної та пасивної частини основних засобів підприємства ДНВП "Об'єднання Комунар" за 2009 – 2011 рр.

Динаміка вартості основних засобів підлягає детальному аналізу за допомогою показників: зміна коефіцієнтів вибуття, оновлення, зносу та придатності за період за 2009 – 2011 рр., що подані в табл. 2.

Таблиця 2

Показники стану основних засобів на ДНВП "Об'єднання Комунар"

Показники	Роки			Темп зростання, %	
	2009	2010	2011	2010 р.	2009 р.
Обсяг реалізованої продукції, тис. грн	217 579,00	273 055,00	331 373,00	79,68	82,40
Чистий прибуток, тис. грн	315,00	458,00	385,00	68,78	118,96
Основні засоби:					
залишкова вартість	115 876,00	112 371,00	119 905,00	103,12	93,72
первісна вартість	308 537,00	313 157,00	354 358,00	98,52	88,37
знос	192 661,00	200 786,00	234 453,00	95,95	85,64

Коефіцієнт зносу основних засобів	0,62	0,64	0,66	97,39	96,91
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,38	0,36	0,34	104,66	106,05
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,04	0,05	0,32	75,62	14,92
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,02	0,01	0,01	240,49	124,46
Коефіцієнт приросту основних засобів	0,01	0,01	0,11	48,81	13,68
Виробничі засоби, тис. грн	118 453,50	114 123,50	116 138,00	103,79	98,27
Фондовіддача, грн/грн	1,84	2,39	2,85	76,77	83,86
Фондомісткість, грн/грн	0,54	0,42	0,35	130,26	119,25

Як видно, середні значення основних фінансово-економічних у цілому знаходяться дещо далеко від рекомендованих нормативних значень, та основна їх маса перебуває в критичних зонах чи перевищує їх. Хоча коефіцієнт оновлення основних засобів є більшим за коефіцієнт вибуття основних засобів, рентабельності активів і коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів свідчать про недосконалість ефективного управління основними засобами. Значення показника введеного обладнання перебуває в нормі, але має тенденцію до погіршення. Напівзношене застаріле обладнання неспроможне випускати продукцію, яка буде конкурентоспроможною на ринку, що загострює увагу на вирішенні даної проблеми [4, с. 231].

Зростання у 2011 р. загальної віддачі від використання кожної гривні, витраченої на придбання основних фондів, зростає; природньо зменшує показник фондомісткості, що показує, що на кожну гривню виробленої продукції припадає 0,35 грн вартості основних фондів у 2011 р. відповідно.

Аналіз ефективності використання основних засобів на даний час, коли в країні спостерігається глобальний спад виробництва, має величезне значення. Розрахунки показників щодо ефективного використання основних засобів на ДНВП "Комунар" свідчать про застарілість обладнання. Динаміка зростання обсягу реалізованої продукції, чистого прибутку та фондовіддачі свідчать про відносно стійке фінансове становище та доводить можливість вести досить ефективну діяльність. Незважаючи на це, показники є умовними, адже при здійсненні фінансово-економічного чи порівняльного аналізу діяльності підприємства необхідно враховувати галузевий фактор або, принаймні, мати його на увазі.

Проблема аналізу ефективного використання основних засобів залишається відкритою і потребує подальших напрямів дослідження.

Наук. керівн. Мозгова Л. О.

Література: 1. Петряєва З. Ф. Організація і методика економічного аналізу [Текст] : навч. посібн. Ч. 1 / З. Ф. Петряєва. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 306 с. 2. Бондар Н. М. Економіка підприємства : навч. посібн. / Н. М. Бондар. – К. : Видавництво А.С.К., 2004. – 400 с. 3. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібн. / Г. В. Савицька. – К. : Знання, 2004. – 654 с. 4. Подольська В. О. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / В. О. Подольська, О. В. Яріш. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 488 с.